

rabu zato, što je možda bio razbojnik, nego zato, što je učinio sa svojim pomagačima djelo, koje je godilo narodnom ponosu Židova.

Gore izloženo tumačenje se, po našem mišljenju, obazire na sve zahtjeve evandeoskih tekstova, a ujedno daje potpuniji psihološki tumač čitavoga onog prizora, u kojemu su Židovi imali birati između Isusa i Barabe. Židovi dolaze pred Pilata i traže Barabu. Ovaj međutim hoće uz Barabu predložiti Isusa, jer je znao, da i Isus ima svojih prijatelja među Židovima. Pilatovo je nastojanje međutim propalo. Barabina je popularnost bila veća, a djelovalo je bez sumnje i nagovaranje svećenika. (Cf Mt. 27, 20; Mr. 15, 11). Masa se prevarila, kako to često biva, pogotovo ako je zaslijepljena kakvom strasti, kao na pr. baš u ovom slučaju.

Prizor se naprotiv ne može nikada potpuno shvatiti, ako se polazi sa stanovišta, da je sam Pilat prvi predložio i Barabu i Isusa za oslobođenje. Ako je ozbiljno htio osloboditi Isusa, nije osim njega morao predložiti i Barabu. A Matej još osim toga veli, da je Baraba bio *insignis, glasovit*. Pilat bi se pokazao ili skrajno nevještim upraviteljem ili jednako nevještim psihologom. Osim toga bi se teško u toj hipotezi protumačilo, kako su Židovi mogli osloboditi na Pashu *quem voluissent*, kako veli Matej, ili *quemcumque petissent*, kako čitamo kod Marka.

Sasvim se drukčije čitava stvar može shvatiti, ako se držimo strogo teksta. Onda je i razumljivije, a možda i jedino razumljivo, kako se mnoštvo Židova moglo odlučiti za Barabu protiv Krista.

Obično se tumačenje Barabinog slučaja upotrebljavalo obilno u tu svrhu, da se pokaže velika zloba Židova. Po tumačenju, što smo ga gore iznijeli, ne može se više ova zгода toliko uzimati u tom smislu. No može se uspješno primjeniti za drugu jednu pouku: kako mnoštvo, i protiv istine, voli buntovnike, vikače, a ne imponira mu miroljubivost, krotkost, strpljivost i jednostavna pravednost.

Pred drugi međunarodni tomistički kongres.

Kuničić J., O. P.

Mnogi su pojedinci i mnoge crkvene znanstvene ustanove radosno primili vijest, da je »Rimska Akademija sv. Tome« zajedno s Akademijom »Dei Lincei« sazvala u Rim drugi međunarodni tomistički kongres za vrijeme od 23 — 28 studenoga t. g. Stanka od 10 godina poslije prvog kongresa u Rimu (god. 1925) do danas predugo je trajala. Nametnula se potreba, da se najistaknutiji nosioci tomističke misli zajedničkim dogovorom posavjetuju o gorućim pitanjima sadašnjice, te da pod vodstvom »Zajedničkoga Naučitelja« pokažu nedostiživu asimilatornu snagu tomističkog, uvijek suvremenoga sistema.

Kongres je sazvan od viših crkvenih naučnih krugova. Sv. Toma nije svojina jednoga dominikanskoga reda; on je »opći ili zajednički Naučitelj sveukupne Crkve«, jer je Crkva njegovu nauku, kako to svjedoče premnogi i svakovrsni književni spomenici, »učinila svojom«.¹ Ni jedan teolog ili crkveni pisac nema toliko autoriteta koliko Crkva, čuvarica i učiteljica objavljene istine daje sv. Tomi; u riječima Pija XI., u kojima odzvanja glas te Crkve kroz vjekove nalazi se najviša forma priznanja. Crkva priznaje i prima sve što je istinito; ona je za pravu slobodu, a to je sloboda istine. Ne niječe već neprestano tvrdi, da ju je našla najsavršenije izraženu kod sv. Tome. Kod njega se, veli Lav XIII., ističe prebogata, neporočna, zgodno raspoređena nauka, sva posvećena službi vjere i vanredno suglasna s istinama od Boga objavljenim. Svetost pak života i sjaj najuzvišenijih kreposti Andeoskoga Naučitelja daju toj nauci posebno obilježje.² Radi ovih i sličnih, vanjskih i unutarnjih odlika nauke sv. Tome, ona je postala mjerilom za nauku drugih crkvenih učitelja. Ako je nauku drugih crkvenih pisaca ili svetaca sv. Crkva pohvalila ili naredila »to je činila koliko se ta nauka slaže s principima Andeoskoga ili koliko im se ne protivi«.³)

Nije jamačno namjera crkvenog naučiteljstva, da tolike njegove izjave u prilog nauke sv. Tome ostanu u zraku; ona hoće, da se provedu u život. Sami su se sv. Oci Pape dovoljno jasno izrazili; oni, koji ne zatvaraju svojih očiju mogu vidjeti, što sv. Crkva želi i zapovijeda. Dovoljno je prolistati enciklike Lava XIII., Pija X. i Pija XI. da se uvidi, kako je Crkva u nauci sv. Tome namjeravala dati praktičnu, a ne samo idejnu normu. A činjenica, da se tomistički kongresi sazivaju na poticaj i pod pokroviteljstvom same kongregacije za nauku i za katoličku univerzu o tome nas također uvjerava.

I filozof i filozofija treba da se podlože učiteljstvu Crkve. Na tom su polju direktive sv. Crkve jasne »Tko je, pita Pijo XI., bolje istumačio bitnost filozofije, ulogu razuma i njegove snage?«⁴) Odlike sv. Tome kao filozofa navele su Pija X. da kaže: »Neće biti bez velike štete, ako se (oni koji naučavaju filozofiju i teologiju) odaleče, pa i za jedan korak, naročito u metafizičkim pitanjima, od svetoga Tome«.⁵) Dosljedno, razlaže isti Papa, ne pokoravaju se, čak se protive našoj volji oni, koji u filozofiji pristaju uz nauku kojeg skolastičkog učitelja, ako se to protivi principima sv. Tome. Ti principi »valja da se sveto i neskrvnjeno čuvaju«.⁶) U kolikoj

¹ Pijo XI: »Studiorum Ducem«; Acta Apostolicae Sedis, 1923. str. 314.

² »Cum hoc sit« 4. aug. god. 1880.

³ Pijo X: »Doctoris Angelici«; A. A. S., 1914. str. 338.

⁴ A. A. S. 1923. str. 312.

⁵ A. A. S., 1914. str. 338.

⁶ A. A. S., 1914. str. 337.

mjeri Crkva traži od profesora teologije naučavanje nauke i principa sv. Tome, jasno se vidi iz toga, što Pijo X. u navedenom *Motuproprio* »*Doctoris Angelici*« izričito zapovijeda, da se teološka *Suma* uzme za tekst prelekcija. Mogao bi netko reći: »Crkva doduše naređuje da se na univerzama uzme »*Suma*« kao tekst prelekcija, ali to ne znači da se profesori ne bi mogli udaljiti od nauke i principa sadržanih u tom tekstu. Međutim, sam sv. Otac odgovara na tu možebitnu poteškoću davajući razlog te zapovjedi: »*Itaque ut genuina et integra s. Thomae doctrina in scholis floreat, quod nobis maxime cordi est, ac tollatur jam illa docendi ratio, quae in magistrorum singulorum auctoritate arbitrioque nititur.*«^{6a} Prema tome sv. Otac traži uvođenje »*Sume*« kao teksta zato: a) da se prestane s onom metodom, po kojoj se profesori oslanjaju na lično mišljenje i auktoritet; b) da procvate izvorna nauka sv. Tome; c) da se ta nauka u svojoj cijelosti ušćuva. Tko dakle hoće potpuno izvršiti ono što je najviše na srcu Kristovu Namjesniku, taj će uvelike cijeliti *Andeoskog Naučitelja*; svim će srcem prioriti uz njegovu nauku; najbudnije će paziti da se od nje ne odaleči; trsiti će se, da je posvema i cjelovito prigrlji, te konačno da je neokaljanu saopći duhovnoj mladeži.

Za teologiju vrijede ista načela. Mi zahtjevamo, veli Pijo X., da teologija uvijek bude rasvijetljena onom filozofijom, kojoj smo dali prvenstvo.⁷) »Ne valja dovesti u sumnju, da je *Akvinac* podigao teologiju na najviši vrhunac dostojanstva...; prema tome pripada *Tomi* prvenstvo učiteljstva u našim školama ne toliko zbog njeve naobrazbe u filozofiji, koliko zbog proučavanja teologije.«⁸) Posebno pitanje u kojemu se odlikovao sv. Toma u teologiji, kako neprestano ponavljaju sv. Oci Pape, stoji baš u točno određenoj razlici naravnoga i nadnaravnoga reda, filozofije i teologije.

Kad se učiteljstvo sv. Crkve sastajalo na koncilima ono je tražilo savjeta među zemaljskim učiteljima najprije kod sv. Tome. Protiv izjava nekih papa, da su tridentinski Oci odredili da im, dok vijećaju, na žrtveniku imade biti otvorena i *Suma* sv. Tome, gdje je najautoritativnije iznesena nauka *Andeoskoga*, historici su rekli svoju. Onom stalnošću kojom im to uspije zabaciti tom, i ne većom stalnošću prihvatimo njihove tvrdnje, a međutim zapamtimo što je stalnije: »Poslije smrti sv. Učitelja nije Crkva održala nijednog sabora, u kojem ne bi on sa bogatom svojom naukom bio prisutan.«⁹) Radi se, to je jasno, o prisustvu nauke, duha te nauke; a to je za sv. Tomu časnije, a za teologa važnije znati, nego li je važno ispitivati, da li je tekst *Sume*, uzevši stvar materijalno, bio na žrtveniku.

^{6a} A. A. S., 1914. str. 341.

⁷ A. A. S., 1914. str. 338—339.

⁸ A. A. S., 1923. str. 318.

⁹ A. A. S., 1914. str. 314.

Nakon što je sv. Crkva toliko puta izričito i isključivo spomenula i naredila nauku sv. Tome, njegova načela, pa iako se koji skolastički učitelj tome protivio (to se zaključuje također iz navedenog mjesta Pija X., kao i iz toga, što je Andeoski »Princeps et Magister« skolastika, kako ga zove Lav XIII. u enciklici »Aeterni Patris«), došla je formalna zapovijed izražena u kanonu C. Z. 589. § 1. To je jeka tradicije od vijekova. Ta zapovijed nije formulirana na brzu ruku; možemo reći, da je sve to već izraženo bilo u enciklikama Lava XIII. i Pija X. Radi se o vrlo važnoj stvari: formaciji klera. Zato veli Pijo XI.: »Sanctum igitur unicuique (eorum) esto quod in Codice iuris canonici praecipitur!¹⁰ Neposredan bi smisao zapovijedi prema kanonu 1366. § 2. bio, da treba slijediti sv. Tomu, bilo kad se radi o metodi, kojom se dolazi do istine ili se ta istina iznosi; bilo u pitanju principa, u kojima se znanost nalazi u začetku kao stablo u sjemenu; bilo konačno u nauci ili u glavnim tezama, izvedenima iz tih principa i rasvijetljenima njihovim svjetlom, koje sačinjavaju srčiku sistema.

Ova dosljednost, jednodušnost crkvenog naučiteljstva u preporučivanju i naređivanju nauke jedne ličnosti, to jest sv. Tome, dovodi nas do zaključka, veli glasoviti kardinal Billot S. J., da se tu ne radi o ljudskom mnijenju, niti o nazorima pojedinih stranaka, niti o utjecaju školskih prepiraka već o sudu Onoga, koji u sv. Ocu Papi kroz vjekove govori i naučava: »Petrus est a quo singularem illam habet Aquinas commendationem«.¹¹ Imajući pred očima najtješnje odnošaje naučiteljstva sv. Crkve s naukom sv. Tome rekao je Pijo XI. one vrlo značajne riječi: »Kad Tomi iskazujemo počasti, onda se radi o nečemu višem, nego je glas Tomin: o ugledu naučavajuće Crkve.«¹² Ovaj ugled Crkve traži od vjernika vjernu poslušnost. Zato Benedikt XV. veli: »Tko je onaj, koji se posvetio ozbiljnim naukama, samo ako uz želju za znanjem goji ljubav prema sv. Crkvi, a da najviše ne cijeni, žarko ne ljubi, predano ne slijedi Tomu Akvinskog, čija je nauka jamačno dobrotom Božje Providnosti, zasjala u Crkvi da se utvrdi istina i da se svladaju sve zablude budućnosti?«¹³)

Na dan otvorenja školske godine na međunarodnom Papinskom univerzitetu »Angelicum« u Rimu dne 14. novembra 1935. rekao je kardinal Villeneuve doslovno: »S'il faut s'étonner de quelque chose, après un ensemble de textes pontificaux dont l'accord est si parfait, la précision de plus en plus nette, l'accent de plus marqué, c'est qu'il y ait encore des esprits catholiques, voire des plumes ecclésiastiques, à tergiverser. Relents d'un vieil esprit plusieurs fois signalé. Les désirs et les ordres des Papes eux-mêmes ne sauront le dissiper qu'avec le temps et des générations nouvel-

¹⁰ A. A. S., 1923., 324.

¹¹ A. A. S., 1915., suppl. str. 5.

¹² A. A. S., 1923., str. 324.

¹³ A. A. S., 1916., str. 397.

les, formées á une doctrine plus pure, dégagée de la cangue de traditions d'écoles ou d'amours-propres individuels et collectifs qu' on a du mal á sacrifier.«¹⁴)

*

Saziv međunarodnog tomističkog kongresa u Rimu potpuno je u skladu s tradicijom sv. Crkve; on ujedno odgovara potrebama sadašnjice. Prigoda je i te kako važna. Program je kongresa sastavljen u vidu kritike Descartove filozofije, jer se slijedeće god. od 1.—6. augusta održaje u Parizu kongres povodom jubileja Descartovog djela »Discours de la Méthode« (1637). Kad se sjetimo raznih Descartovih teza o metodičkoj, općenitoj dvojbi o bitnosti tjelesa, o ustrojstvu živih bića, o dualizmu oprečnosti duha i materije, subjekta i objekta, o svraćanju filozofske misli na subjekt koji misli i t. d. kao i zlih posljedica njegovih principa za svu modernu filozofiju, pokazat će nam se opravdanim teme, što će se raspravljati na kongresu u Rimu. Odavno već su najavljena predavanja¹⁵) o spoznaji, o sastavnim elementima tjelesa, o principima organskog života, o najnovijim otkrićima eksperimentalne psihologije, o zajedničkim problemima filozofije i prirodnih znanosti, o odnošajima između filozofije i religije i t. d.

O tim i sličnim pitanjima raspravljat će najistaknutiji predstavnici tomističke misli. Među prvima, što su se odazvali, bili su:

¹⁴ »Angelicum« 1936. vol. XIII. fasc. 1 pag. 18; Analecta O. F. P., 1935. fasc. 6 p. 328.

¹⁵ Invitante Consilio executionis, ampliorem relationem de Congressus thematis proponunt:

I. — De cognitione humana, praesertim de criterio veritatis. — Ill.mi ac Rev.mi DD. Leo Noël, Instituti Philosophici Lovaniensis Praeses et Franciscus Olgiati Mediolani in Universitae SS. Cordis Professor.

II. — De quaestionibus quae philosophiae et scientiae communes existunt — Cl.mus D. Iacobus Maritain, in Instituto Catholico Parisiensi Professor.

III. — De constitutione corporum — Ill.mi et R.mi DD. Victor Grégoire, Universitatis Lovaniensis Professor et Casimirus Kowalski, Seminarii Poznaniensis Superior.

V. — De recentioribus inventis psychologiae experimentalis — R.mi PP. Augustinus Gemelli O. F. Min., Rector Magnificus Universitatis SS. Cordis, et Emmanuel Barbado O. P., Romae in Pontificio Instituto »Angelicum« Professor.

VI. — De relationibus philosophiam inter et religionem — Rev.mus P. Reginaldus Garrigou-Lagrange O. P., Romae in Pontificio Instituto »Angelicum« Professor.

Communicationes, seu breviores relationes de aliqua quaestione ad themata proposita pertinente, legi poterunt in ipso Congressu et discussioni subijci.

Lingua Congressus est latina. Licebit tamen uti anglica, gallica, germanica, hispanica, italica.

Garigou-Lagrange O. P., A. Gemelli O. F. M., Barbado O. P., Hoenen S. J., L. Noël, F. Olgiati, J. Maritain, V. Grégoire, K. Kowalski i dr. Razumljivo je, da su tomisti pozvani da vode glavnu riječ, jer oni, koji žive na djelima Andeoskoga Naučitelja, mogu najbolje uvidjeti odlike njegove nauke i najshodnije primijeniti je na suvremena pitanja.

Za vrijeme kongresa bit će izložba tomističke literature, izdana od god. 1925.; ta će izložba sačinjavati dio izložbe svjetske katoličke štampe u Vatikanu.

Kardinal Ehrle o skolastici.

Dr. fra Krsto Kržanić.

Poznato je ime kardinala Ehrlea, isusovca, prvorazrednog učenjaka, vatikanskog bibliotekara, neumornog i plodnog arhivalnog radnika. Umro je 30. IV. 1934. godine.

Među inim svojim djelima objelodanio je i knjigu: »Die Scholastik und ihre Aufgaben in unserer Zeit«. Franz Pelster je godine 1933 priredio II izdanje (Herder, Freiburg im Breisgau). U posljednje je vrijeme, kako u Osservatore Romano (br. 131 god. 1936) izvješćuje p. Scaramuzzi, to djelo prevedeno i na talijanski. Prijevod je izradio G. Bruni pod nadzorom isusovačkog medievaliste Pelstera. Svaka je riječ kardinala Ehrlea u ovom djelu izmjerena, na svom mjestu, mirna, puna poštovanja i priznanja prema svim pozitivnim strujama skolastike, vedra i objektivna. Kardinal je bio superioran duh i nije mogao da služi već — čistoj historijskoj istini.

Prema mišljenju ovoga objektivnog neoskolastika zadaća je neoskolastike: da vrati skolastici njezinu prvotnu vrijednost protiv kleveta, kojima su je u novo doba ocrnjivali pretstavnici moderne znanosti i moderne filozofije. On svoje djelo dijeli u četiri poglavlja, u kojima osvjetljuje četiri temeljne, bitne i značajne osobine skolastike: skladnost između objave i aristotelične filozofije i odnos ovih dvaju elemenata kroz vjekove; dekadenciju skolastike u XIV. XV. i njezin cvat u XVI. i XVII. vijeku; ponovnu dekadenciju u XVIII. i sjajan procvat u XIX. vijeku, osobito djelovanje Leona XIII. i njegovih nasljednika.

Kao vješt i vrijedan učenjak ispituje Ehrle, što su dosad učinilo za obnovu skolastike i što još ostaje da se učini. U velikim potezima rekonstruira prve pokušaje, da se dovede u sklad nauk

* »Bogoslovska Smotra« daje, a dat će i unaprijed prilike zastupnicima tomističke i skotističke škole, da se izjasne o principima i metodi naučnog izgrađivanja skolastičke teologije i filozofije u naše vrijeme. Ni pošto pak ne želi na stranicama svoga glasila vidjeti obnovljene nekadanje borbe i nadmetanja. Neka povijest i u ovom pitanju bude najbolja učiteljica. — Za HBA: dr. F. Barac.